John Visser overleden

In Arnhem is John Visser op 94-jarige leeftijd overleden. Hij heeft veel bijgedragen aan de herdenking van de verplichte evacuatie van Arnhem en de opvang in Beekbergen en Apeldoorn.

John Visser, onderofficier van de Koninklijke Luchtmacht b.d., was een goede verteller. Hij praatte hees en zacht: door een bombardement in Enschede in 1942 beschadigde een granaatscherf blijvend een stemband. Visser vertelde over zijn 'klotejeugd' bij de presentatie van het boek *Vluchteling in eigen land*, in 2020 in de Grote Kerk in Apeldoorn. Gaf een interview over zijn ervaringen voor Omroep Gelderland, voor het tv-programma *Andere Tijden* en blikte tijdens de herdenkingstocht van 2024 terug. Ook deelde hij zijn ervaringen met leerlingen van de openbare basisschool in Beekbergen.

John liep als 12-jarige met zijn ouders naar Apeldoorn, was ooggetuige van de bombardementen en beschietingen bij hotel De Smittenberg, werd opgevangen op een boerderij in Beekbergen en zag dat zijn vader tijdens een razzia daar door Duitsers werd opgepakt.
Hij vertrok met zijn ouders 25 september 1944 uit de Arnhemse wijk Klarendal. Daarover zei hij: "We liepen in drie rijtjes: mensen met fietsen (sommige zonder banden) of met zelfgemaakte karren of met paard en wagen in het midden tussen lopers."
Zo ver hij keek, zag hij 'een wolk mensen'. "Iedereen was stil, het was doorstompen. Het was warm; ik moest vader helpen met de fiets de heuvel op duwen." Links reden militaire voertuigen, een munitiekonvooi. "De Duitsers gebruikten ons als levend schild."
Britse vliegers doken steeds op de wagens af. Schuilen was niet mogelijk. "Je kon het rubber van de staartwielen zien. We waren bij De Woeste Hoeve, toen één mafkikker schoot, munitie explodeerde, tientallen raakten gewond. Eng." De Duitsers die de stoet begeleidden, dwongen de vluchtelingen door te lopen: *Weiter machen!*
Bij de kerk in Beekbergen stonden boeren met paard en wagen te wachten; die kregen evacués toegewezen. "Wij kwamen terecht bij een gezin met twee dochters, vier koeien, twee paarden en een kersenboomgaard aan de Veldweg in Beekbergen."
Bij het avondeten pakte de boer de bijbel om uit voor te lezen. "Mijn moeder was rooms; die ging er met een Wees Gegroetje tegenin. Waarom? In de oorlog was iedereen gelovig; we baden Jezus van het kruis. De volgende dag moesten we naar de schuur, naar het stro. We zaten al snel onder de luizen."

Op 2 oktober was er een razzia. "*Wo sind die Männer?* riep een Duitser. Ik zei dat ze ingezet waren voor het bouwen van bunkers, bij de Todt." De Duitser liep de bongerd in en schoot met zijn mitrailleur over de grond. "Trrrrrt. De mannen kwamen razendsnel de bomen uit. Met de kolf van zijn geweer sloeg hij ze de auto in en voerde ze af. Mijn vader ook."
Zijn moeder wilde naar Veenendaal, naar familie. Ze gingen zonder toestemming van de evacuatiedienst naar die plaats, waar ze maanden bij familie verbleven. Als 'clandestienen' kregen ze geen voedselbonnen. Daarom moest John in de winter voedsel 'stelen en roven'.
In 2023 trouwde hij met An Leenders, zijn 'verloofde'. Volgens zijn weduwe maakte hij vroeger in zijn slaap soms wilde bewegingen bij onbekende geluiden. "Tegenwoordig zouden ze dat een posttraumatische stress-stoornis noemen." Na het delen van zijn verhaal werd die nachtelijke onrust minder en minder.